

могою терміну «трудоправава відповідальність» є некоректним. Такий висновок також обґрунтовується тим, що визначення у трудовому праві лише однієї, трудо-правової, відповідальності порушує конституційний принцип, згідно з яким не можна притягати до юридичної відповідальності одного виду двічі за одне й те саме правопорушення (ст. 61 Конституції України), що в свою чергу демонструє неможливість практичної реалізації трудоправової відповідальності.

Таким чином, варто вести мову про узагальнене поняття відповідальності у трудовому праві, але під ним слід розуміти діалектичне поєднання самостійних видів, якими є дисциплінарна і матеріальна відповідальність. Видається, що у загальному значенні під юридичною відповідальністю у трудовому праві слід розуміти обов'язок сторін трудового правовідношення зазнати несприятливих наслідків у формі особистісного, майнового або організаційного характеру за вчинене правопорушення у сфері застосування найманої праці, відповідно до передбаченого трудовим законодавством порядку.

А. С. Чиркін,

аспірант кафедри державного будівництва
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ РЕФОРМИ В ЧЕХІЇ В АСПЕКТІ ЗАПРОВАДЖЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ РЕФОРМИ В УКРАЇНІ

Проведення адміністративної реформи в Україні є одним з основних чинників, що викликають суттєві зміни у правовому полі держави. Досвід центральноєвропейських країн у цьому напрямі міг би стати у нагоді при визначенні концептуальних підходів для вирішення завдань адміністративної реформи в Україні.

Досвід Чехії щодо підготовки та проведення реформування адміністративно-територіального устрою свідчить про те, що це досить складний процес, тому потребує зваженого й поміркованого підходу. Позитивні результати здійснення адміністративно-територіальної реформи пов'язані, по-перше, з визначенням оптимальної моделі, яка б поєднувала, з одного боку, повноваження центральних органів влади, необхідні для ефективної реалізації соціально-економічних та політичних реформ у країні, а з іншого – сприяла б розвитку демократії через посилення в політичній системі країни ролі місцевого самоврядування відповідно до норм ЄС. По-друге, важливим є вирішення проблем кваліфікованого кадрового забезпечення функціонування реформованих органів місцевого самоврядування.

Відповідно до концепції реформи публічного управління Чехії факторами, які можуть вплинути на ефективність політичних перетворень є:

- законодавче забезпечення;
- пріоритетність здійснення реформи для діяльності уряду;
- одержання громадської підтримки проведення реформи з боку громадян та державних службовців;

Крім того, проведення адміністративно-територіальної реформи у Чехії було пов'язано з внесенням змін до Конституції впродовж 1997-2001 рр. Вони стосувалися уточнення основних параметрів органів державного управління, передусім уряду, корекції конституційного статусу органів і компетенції місцевого самоврядування, зміни кількості та назв адміністративно-територіальних одиниць.

Адміністративно-територіальна реформа в Чехії здійснювалась у два етапи і тривала близько 10 років. *Перший етап* був спрямований на вироблення концептуальних засад проведення реформи, зокрема підготовку і схвалення Концепції реформи публічного управління.

Насамперед, реформа стосувалася змін структури адміністративно-територіального поділу та розширення повноважень органів місцевого самоврядування базового рівня. Так, у 1990 р. Чехія відмовилась від трирівневої структури адміністративно-територіального устрою (муніципалітет, район, область), запровадженого в 1960 р., і повернулася до дворівневої структури (муніципалітет, край). Ліквідація крайових комітетів призвела до різкого зростання ролі центральних органів влади і одночасно до зниження ефективності публічного управління, зважаючи на розміри території. Область була визнана утворенням, що не відповідає традиціям самоврядування в Чехії, і була ліквідована, а її повноваження передані районам і громадам. Відповідно змінився порядок формування й обсяг повноважень органів місцевого самоврядування базового рівня. Передусім, громади отримали право обирати муніципальні органи і проводити місцеві референдуми, формувати й розпоряджатись бюджетом, забезпечувати власні соціально-економічні, культурні та комунальні потреби.

На цьому етапі в Чехії існувала така система територіального поділу:

- парламент (палата депутатів і сенат), центральне державне управління (уряд і міністерства);
- окружні управління (районна адміністрація)
- муніципальне управління і муніципальна Рада представників.

На окрему увагу заслуговує аналіз функціонування окружних управлінь як місцевих органів державної виконавчої влади (рівень районних державних адміністрацій в Україні), що існували до введення механізму самоврядування на крайовому рівні (тобто, до закінчення терміну двох років від часу проведення перших виборів до крайових представництв – листопада 2002 р.). Нормативні засади регулювання їх діяльності спочатку закріпив закон 1990 р. "Про окружні

управління, врегулювання їх повноважень і про деякі інші, пов'язані з ними заходи”, а потім закон “Про окружні управління” від 16 травня 2000 р. № 147/2000. Вони були адміністративними органами, які здійснюють державне управління в адміністративних одиницях – “округах”. Водночас, слід відзначити, що існувала певна суперечність, тому що Конституція Чеської Республіки не визначала округ територіальною одиницею держави. При цьому, окружні управління утримувалися за рахунок державного бюджету і видавали власні розпорядження.

Загальне керівництво діяльністю окружних управлінь здійснювалося Урядом Чеської Республіки. Окружне управління очолювалося головою окружного управління, який призначався і звільнявся Урядом Чеської Республіки за поданням міністра внутрішніх справ. Відповідне подання міністр подавав на особу, яка перемогла у конкурсному відборі.

Роботу над удосконаленням системи адміністративно-територіального устрою здійснювали дві комісії по підготовці проектів реформ, сформовані у 1993 р. і очолювані представниками Громадянської демократичної партії та Громадянського демократичного союзу. Ці комісії підготували пропозиції що до реформування адміністративно-територіального устрою з урахуванням величини території та кількості населення країни, наявного в країні історичного досвіду та традицій самоврядування.

Дебати щодо двох запропонованих робочими комісіями проектів мали затяжний характер і тривали протягом 1996-2000 рр. Опрацювання та вибір конкретної моделі адміністративно-територіального устрою Чехії та формування відповідної нормативно-правової бази реформування гальмувалось з причин як об'єктивного, так і суб'єктивного характеру.

У результаті трансформації адміністративно-територіального устрою з 1 січня 2000 р. було створено 14 країв (замість 8 до реформи) як вищих територіальних одиниць самоврядування, до яких відноситься: Столиця Прага; Центральночеський край з 12 округами; Будейовицький край з 7 округами; Пльзенський край з 7 округами; Карловарський край з 3 округами; Устецький край з 7 округами; Ліберецький край з 4 округами; Краловградський край з 5 округами; Брнеський край з 7 округами; Оломоуцький край з 5 округами; Остравський край з 6 округами; Злінський край з 4 округами. Крім цього, 16 травня 2001 р. було внесено зміни до Конституційного закону 1997 р. «Про створення вищих територіальних самоврядних одиниць та про зміну Конституційного закону ЧНР № 1/1993» щодо змін у назвах чотирьох країв.

Законом № 347/1997 положення ст. 99 Конституції Чеської Республіки були викладені в новій редакції та закріпили, що країна поділяється на муніципалітети, які є основними територіальними самоврядними одиницями, та краї, що є вищими самоврядними одиницями. Таким чином, утворені 14 країв замінили 80 районних адміністрацій. Також у результаті реформи було утворено 6 242

громад, які відповідно до Конституції Чеської Республіки (ст. 100) є складовими частинами країв.

Вивчення досвіду Чехії дозволить Україні уникнути стандартних політичних ризиків і негативних наслідків, які можуть виникнути в результаті розбалансування форм правління і неврахування загальних тенденцій становлення демократії. Водночас цей досвід (приспосований до українських реалій) сприятиме запозиченню позитивних інституційних змін, механізмів втілення реформаційних процесів та утвердження функціонального громадянського суспільства. Наведені характеристики адміністративної реформи в Чехії можуть бути враховані в Україні за умови, що її проведення буде спиратися на раціональну модель публічної влади, яка має бути закріплена в Конституції нашої держави.

О. В. Чорна,

здобувач кафедри адміністративного права та адміністративної діяльності Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ДО ПИТАННЯ ПРО МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ У МИТНІЙ СФЕРІ

Сучасне законодавство України з питань митного регулювання сформувалося в результаті чергових революційних змін: на зміну Митному кодексу України 2002 року прийшов Митний кодекс 2012 року. Митне регулювання на території Української держави перестало бути виключно державним (національним). Така нормотворча діяльність не має на увазі швидкої правової адаптації митного законодавства до положень міжнародних стандартів у митній сфері. При цьому слід зазначити, що стандарти є демонстрацією змісту конкретній митно-правових інститутів (включаючи їх місцезнаходження у системі митно-правових норм).

Отже, преамбула Основ митних законодавств держав-учасниць Співдружності Незалежних Держав встановлює, що Основи митних законодавств держав-учасниць Співдружності Незалежних Держав (далі – Основи) визначають принципи правового, економічного та організаційного регулювання митної справи держав-учасниць Співдружності, за якою зберігається право введення інших норм, що не суперечать даним Основам.

До недавнього часу практична сторона відповідності національного митного законодавства міжнародним угодам України у митній сфері не представляла особливої актуальності, оскільки, міжнародні митні конвенції (угоди), що функціонують в Україні, не стосуються концептуальних основ митного регулювання, до того ж застосовуються, головним чином на альтернативній основі.